

Baştan belirteyim, bu eksik şekillenmiş bir yazıdır çünkü okunması ve değerlendirilmesi gereken önemli başka metinler bulunuyor. Buna rağmen günümüzün örgütlenme sorununun Lenin ya da Stalin ya da Dimitrof'tan öğrenilemeyeceği belirtilebilir. Onlar örgütlenme konusunda, haklı olarak, yaşadıkları dönemin kapitalizmine bakarak sonuçlar ürettiler. Leninist parti örgütlenmesiyle fabrika örgütlenmesi arasında paralellik vardır, bire bir aynı olmamakla birlikte aralarındaki paralellik açıktır. Aynısını ya da büyük oranda benzerini bugün uygulamaya kalktığınızda kısa sürede tikanırsınız. Kapitalizmin genel olarak toplumsal hayattaki örgütlenmesi eskisinden farklıdır ve kapitalizme karşı örgütlenecek olanlar bu farkı dikkate almalıdırlar. Bildiğimiz "çelik disiplin" hiçbir yerde bulunmuyor, açık disiplin var ama başka türlü. İnsanlar o disipline isteyerek uyduklarını sanıyorlar ama gerçekte uymak zorunda bırakılıyorlar. Eskisinden farklı olan, zorlama mekanizmasının daha dolaylı olmasıdır. Bu durumda bireysel özgürlüğün artmasıyla tektipleşmenin birlikteliği ortaya çıkar. Eskisinden daha fazla tektip insan var ama tektiplikleri içindeki hareket alanları daha geniştir.

Bu özellik kapitalizmde 1970'li yıllardaki değişimle birlikte başlıyor, bunu ilk fark eden ve yapıtlarında yansıtanlar da Fransız sosyolog ve filozoflarıdır. Foucault, Bourdieu, Deleuze gibi...

Neden ABD değil de Fransa diye sorulabilir? Fransa'nın en gelişmiş örnek olmasının nedeni 1968 hareketidir. 68 hareketinin özgürlük isteğini kapitalizm içine alır, o hareketi emerken kendini de değiştirir. Bunu Federal Almanya örneğinde **68'den ne kaldı?** kitabında açıklamıştım. 68 hareketinin Almanya, Fransa, ABD vb. ülkelerde önemli kültürel değişikliklere yol açarken, Türkiye'de bunu neden yapamadığını anlatmaya çalışmıştım.

Burjuvazinin karşıtıyla çatışmadan üstün gelerek çıkmasını karşı tarafın bastırılması bağlamında değerlendirmek eksiktir. Burjuvazi ya da kapitalizm rakibini ayırıştırır, onun önemli bir bölümünü içine alarak kendisini de değiştirir.

Askeri darbelerde bile daha düşük oranda benzerini bulmak mümkündür. 12 Mart 1971 darbesi işbirlikçi tekelci sanayi burjuvazisinin yükselmesinin de yolunu açmıştı. Bunu o gün görüp ifade edebilen tek kişi Mahir Çayan'dır. Darbe sadece devrimci hareketi bastırmamış, hakim sınıflar bloğunda yeniden düzenlemeye de neden olmuştu, başka bir deyişle kapitalizm değişmişti.

12 Eylül sonrasında ise ekonomik politikada önemli değişiklikler yapılır ve ülke ithal ikamecilikten ihracatı hedefleyen gelişme modeline yönelir.

Devrimci mücadele değişik biçimlerde yükseldiğinde devrimle sonuçlanamazsa eğer, sonuç sadece devrimci hareketin bastırılması değil, kapitalizmin de kendisini yenilemesidir.

1970'li yılların sonuna kadarki iş hayatı işyeriyle sınırlıydı, işyerinden çıktığınız zaman biterdi. Yaklaşık yirmi yıl sonra iş hayatının bütün hayata yayıldığını gözlemlemek mümkündür. Bunu kabaca ikiye ayırabiliriz:

Çok sayıda küçük girişimci vardır ve bunlar iş sürecinde eskisine göre daha özgürdürler ama bu özgürlüğün bedeli de iş hayatının belirli bir süreyle sınırlı olmaması, bütün hayata yayılmasıdır. Yüksek rekabet günlük zamanın tamamına yakını iş hayatı durumuna getirir.

Çok insanlı işyerlerinde de bu yüksek rekabetin farklı türleri görülür. Kısa süreli iş sözleşmeleri, geçmiştekinin aksine olarak işyeri garantisini ortadan kaldırır. 1970'li yıllara kadar bütünsel iş biyografileri vardı. Bir işyerine girdiniz mi genellikle hayatınızın sonuna kadar orada kalırdınız. Ne kadar çalışacaksınız, ne zaman emekli olacaksınız; hepsi yıllar öncesinden belliydi. Sonrasında iş sürecinin parçalanması, iş biyografilerinin bölünmesi ve artan rekabet geldi. Bunun sürekli gözlemlenebilen sonuçlarından bir tanesi, "işçi sınıfı dayanışması"nın oldukça zayıflamasıdır. Toplumda çok sayıda insan işçileşti ama eskiden olduğu gibi büyük işyerlerinde çalışmıyorlar, iş süreci büyük oranda parçalandı ve rekabet de fazlasıyla arttı.

Kapitalizmin neo liberal aşamasının toplumsal anlayışını yıllar önce Hayek ardından da Thatcher belirtmişti: kişi ve akrabalarının ötesinde toplum yoktur.

Toplum yoksa toplumsal mücadele de yoktur ya da vardır ama eskisinden farklıdır.

Sosyalistlerin yıllardan beri süren büyük açmazı da buradadır: farklı bir toplumda eskinin örgütlenme tarzını sürdürmeye çalışmak; çabalamak ama sonuç alamamak ve yeniden aynısını yapmak...

Birbirine değen ama aynı zamanda da ayrı, bir bölümü tek talepte birleşen ama ilerisine gitmeyen, genelde aynı hedefe yönelen ama hareket tarzları farklı çok sayıda mücadelenin ortaya çıkması...

Bunları klasik kitle örgütlenmesine çevirmeye çalıştığınızda başarılı olamazsınız. Burada sorun daha geniş demokratiklikten ileridedir. Bizdeki örneği Gezi'dir. Gezi'nin ardından kurulan çok sayıda yerel forum sonuçsuz kaldı ve giderek dağıldı. O kadar ki artık "Gezi ruhu çağırma seansları" bile artık düzenlenmiyor.

Aynı hedefe yönelen, birbirine değen ama aynı zamanda farklı yapıların ortak örgütlenebilmesi konusunu sezebilen –görebildiğim kadarıyla- sadece SYKP bulunuyor ama onlarda da bunu sezmenin ötesinde kavrayabilecek teorik düzey bulunmuyor. 1970 sonrasındaki sosyoloji bu konuya yönelmiş, çok sayıda yapıt üretilmiş ve yeni kavramlar ortaya atılmış... Bunları da Marx ve Weber ile sınırlı kalarak anlayamazsınız.

Bu sosyolojideki değişikliği tek kavramla ifade edersek, buna kapitalizmin kültürleşmesi demek mümkündür. Kültür kapitalizmde üstyapı kurumu değil, sistemin her alanına girmiş önemli bir belirleyendir.

Hardt ve Negri işçi sınıfı örneğinden hareket ederek **İmparatorluk** adlı kitaplarında bunu ABD'deki fabrikalar örneğiyle açıklamışlardı. ABD işçi sınıfı çokulusludur ve çok sayıda kişinin çalıştığı üretim birimlerine işçi alınırken ulusal yapıya ve bundan kaynaklanan özelliklere dikkat edilir. Diyelim bir işyerine yüzde şu kadar Hintli, şu kadar Pakistanlı ve şu kadar başka halktan çalışan alındı. Bunların birleşerek mücadele etmesi neredeyse mümkün değildir ve seçim de bu temelde yapılır.

Sorunu anlamayanlar buna "kimlik politikası" deyip geçer ama bunu aşmadan insanları bir araya getiremezsiniz. Kimliği dışlamanız ya da kenara itmeniz değil, onu politikanın içine

almanız gerekiyor.

Aksi durumda geçmişi tekrarlayarak konuşup durursunuz...

Biraz farklı bir konu olmakla birlikte ilgilidir: Abdullah Öcalan'ın yeni bir paradigma olarak gördüğü "kapitalist modernite" eskimiştir. O modernite artık bulunmuyor ya da geriye itilmiş durumdadır ve gittikçe daha fazla ortadan kalkmaktadır. Kapitalist modernitede özellikle 1970 sonrasında ortaya çıkan önemli değişimi görebilmek gerekir.

Sonuç olarak, muhalefetin örgütlenmesi sorusu, nasıl bir kapitalizmde yaşıyoruz sorusuna doğrudan bağlıdır. İlki anlaşılabilir olduğu oranda ikincisine çözümler getirilebilir.